

Na chalupe

Hoci vyštudovala herectvo, roky sa venovala moderovaniu a v súčasnosti ju zamestnáva najmä tvorba chalupárskej relácie. **KATARÍNA JESENSKÁ (48)** chodí po Slovensku a hľadá do relácie Na chalupe ľudí, ktorí prepadli chalupárskej vášni. Sú Slováci chalupársky národ? Po čom najviac túžia tí, ktorí si zaobstarajú chalupu?

■ Vy sama ste aktívna chalupárka?

Mám po rodičoch chalupu na Záhorí, kde som prežila veľkú časť detstva, a naučila sa robiť prakticky všetko, čo si chalupárčenie vyžaduje. Nehovorím, že postavím celý dom, ale keď treba niečo natrieť, opraviť, nakátať drevo, pokosiť či ostrihať kríky, tak to spravím.

■ Aj drevo narúbete?

Robím všetky chalupárske práce – aj kálanie dreva, starám sa o záhradu, skleníky. A keď treba napáliť drevo či orezať stromy, použijem motorovú pílu. Mám 25-árový

sad, takže keď po ňom jazdím kosačkovým traktorom, občas sa chodia pozeráť ľudia, čo za ženu tam sedí na traktore. Teraz som na ňom menila kolesá, lebo v záhrade je veľa sliviek, je to druh, ktorý má pevné veľké ostne. Perfektne vedú prepichnúť pneumatiku, takže som mala tri pneumatiky úplne zničené. V servise ich naplnili nejakou hmotou, aby zamedzili defektom.

■ Slováci sú chalupársky národ?

Áno, sú, aj keď sú naši českí susedia veľkými priekopníkmi, posledné roky ani Slováci nezaostávajú.

■ Sen mnohých Slovákov je chalupa a auto s veľkým kufrom, aby bolo kde dať prevážané veci?

To neviem, ale keď som bola malá, chalupári boli zvyčajne ľudia v strednom a staršom veku, kým v súčasnosti sú to ľudia všetkých vekových kategórií, je to úplne vyvážené. Poznám rodiny s malými deťmi, ktoré sa na chalupy aj natrvalo sťahujú, od piky si svojpomocne rekonštruujú staré domy. Kedysi to tak nebolo, žeby mladí v takých počtoch chalupárčili.

■ Tí mladí chalupy nezdedili?

Niektorí možno áno, ale je veľa takých, ktorí sa rozhodli vychovávať svoje deti v prírode či na dedine, kde je väčší pokoj, a môžu byť sebestační vo viacerých ohľadoch, tak investovali do bývania mimo mesta. Návrat k jednoduchšiemu spôsobu života je v súčasnosti zreteľný.

■ Čím to je, že ľudia chcú chalupárčiť viac ako v minulosti?

Časť z nich sa už prejedla komerčného sveta, chcú pokoj, vypnutie z chaosu miest. Pokoj vyhľadávajú práve na chalupách, v pokojnejších dedinkách, na samote a vracajú sa tam aj k prostejšiemu životu. Próstý život môže byť drina, ale má jednoduché čisté pravidlá, ktoré im vyhovujú, nik ich nevyrušuje, nemusia rozmýšľať nad iks vecami, nie sú konfrontovaní problémami, aké zažívajú v mestách. A v nedelu sa vracajú do mesta nabíť energiou.

„Návrat k jednoduchšiemu životu je zreteľný.“

■ Je to aj nekonečná robota...

O tom je chalupárčenie. Je to životný štýl, človek musí mať rád kosenie, kálanie dreva, staranie o starší dom postavený napríklad z hliny, čo je úplne iné, ako starať sa o dom postavený modernou technológiou. Iné je aj mať dom v prírode ako v meste, lebo príroda má na stavbu rôzne vplyvy.

■ Vaši synovia sú chalupári?

Učím ich to od malička, ako to učili moji rodičia mňa. A čím sú starší, tým viac vedú oceniť tento životný štýl a pomáhajú mi. Nebolo to tak vždy, ale vekom začne pokoj každého lákať... Chalupa je aj pre

Katarína Jesenská
- z najnovšieho
nakrúcania relácie
Na chalupe.

nich azyl, ktorý majú radi, a som rada, že im to zavoňalo.

■ **Existujú dediny na východe Slovenska, ktoré vymierali, je v nich napríklad posledných 15 trvalo bývajúcich obyvateľov. Prázdné chalupy však skúpili ľudia z miest a vymierajúce dediny sú odrazu cez víkendy plné...**

Je to tak a veľa ľudí aj zachováva tradície, architektúru pôvodných domov, v tomto je väčšina slovenských chalupárov naozaj uvedomelá. Bežne stretávam ľudí, ktorí sa snažia sto- či dvestoročné domy rekonštruovať pôvodnými technológiami, nerobia z nich skleníky alebo moderné stavby. Za-

„Nakrútili sme už približne 135 chalúp.“

ujímavé je, že chalupári zvyčajne ovládajú stavebné postupy, majú ich naštudované z kníh a odborných internetových stránok do detailov, napríklad aké omietky použiť na nepálené tehly a prečo, čím vyplniť medzery, ako zatepliť. A práve o toto sa snažím aj v mojej relácii – ukázať alternatívy, poradiť, obnoviť tradičné technológie a remeslá.

■ **Pred časom to hovoril aj ovocinár profesor Hričovský o záhradkároch, že chodia na prednášky, na ukážky, čo robiť so stromami, snažia si načítať informácie. Keď sa chalupári do niečoho pustia, tak sa zaujímajú?**

Väčšinou áno. Sú, samozrejme, aj ľudia, ktorí majú nádhernú chalupu, ale nemajú dost času na svojpomocnú rekonštrukciu, tak si zavolajú iných, dokonca si zaplatia kompletnú starostlivosť vrátane kosenia, strihania kríkov. Väčšina si však všetko robí sama.

■ **Koľko chalúp ste prešli za štyri roky vysielania relácie?**

Na obrazovkách sme štvrtý rok a nakrútili sme približne 135 chalúp a najazdili tisíce kilometrov.

■ **Viac chalupárčia ženy či muži?**

Zhruba rovnako a poznám aj ženy bez manželov, ktoré chalupárčia samy, sú schopné si všetko, čo treba, obhospodáriť.

■ **Keď odvysielate nejaký diel relácie Na chalupe, na sociálnych sieťach sú hneď diskusie, že na to a to by bol vhodnejší**

Slováci sú chalupársky národ. Kedysi chalupárčili skôr starší, teraz je to vyvážené, hovorí moderátorka

iný náter, tam by bola lepšia iná farba... Sledujete diskusie?

Sledujem ich pravidelne a pravidelne posťujem fotografie a informácie z nakrúcania. Vytvorila sa obrovská komunita ľudí, ktorí si radi, diskutujú, majú chalupárske výzvy. Keď cestujeme po Slovensku a presťvame sa od jednej reportáže k inej, hneď veším na internete fotografie, kde sme práve boli, čo sme nakrúcali, na čo sa môžu tešiť, a ľudia okamžite reagujú. Sú to už tisíce ľudí, pri niektorých príspevkoch je aj tisíc lajkov, stovky komentárov a zdieľaní. Veľmi sa tomu teším, lebo o tom relácia je – o zdieľaní, poradenstve, a dnes už môžem povedať, že aj o priateľstvách. Za posledné

roky sa chalupárske povedomie výrazne zvýšilo, sme už celkom slušná komunita.

■ **Keď ste prišli do budovy nášho vydavateľstva, pán z recepcie vám hovoril, že pravidelne sleduje vašu reláciu, ale nemá chalupu. Aj takí sú?**

Takých je veľmi veľa. Aj keď nemajú chalupu, baví ich sledovať, ako sa s chalupou vyrovnávajú iní, aké majú nápady alebo ich len baví pozeráť obrázky prírody či nasávať atmosféru.

■ **Keby ste si mali vybrať, či ísť na dovolenku k moru, alebo na chalupu, kde by to bolo?**

Som na chalupe tak často, že keď mám možnosť ísť na týždeň k moru, idem práve

tam. Je to pre mňa zmena. No inak všetok voľný čas venujem chalupe, kde nielen pracujem a nakrúcam, ale chodievam tam aj cez víkendy.

■ **Vyšťudovali ste herectvo na Divadelnej fakulte VŠMU. Prečo ste neostali pri herectve?**

Lebo som sa stala mamou. Chodila som do školy s Gabikou Škrabákovou, Emanuelom Hasonom, Szidi Tobias, Attilom Mokosom, čo sú ľudia, ktorí pri divadle ostali, boli sme silný ročník. Počas školy som si ešte stihla zahrať hlavnú postavu v celovečernom filme a dva koprodukčné seriály, nejaké dabingy a reklamy.

■ **A potom to už nešlo?**

Starala som sa o dieťa a nemala som možnosť a ani veľmi chuť ho niekde nechávať. V divadle sa dopoludnia skúša, večer sú predstavenia, nedalo sa to časovo zvládnuť. Začala som moderovať v Markíze, neskôr v Jojke a potom som vymyslela projekt Na chalupu. Divadlo ma stále láka, je to pre mňa nádherná vec, ale ak herectvo

na roky prerušíte, ujde vám vlak. A hlavne teraz sa naplno venujem relácii, ktorá si vyžaduje celú moju pozornosť, lebo ju komplet vyrábam, veľa cestujem, hľadám chalupárov, ľudí, ktorí ovládajú tradičné remeslá a recepty, starám sa o celý obsah, manažujem chalupársky web, prispievam na naše sociálne siete, to ma dostatočne zamestnáva.

„Chalupe venujem všetok voľný čas.“

■ **Odkedy chalupárcíte?**

Mala som rok, keď rodičia kúpili starší dom na samote, kam sme chodili každý víkend a celé letné prázdniny na dva mesiace. Voda bola v studni dvesto metrov od domu a v lese latrina. Ako malé dieťa ma otec a dedko naučili káľať drevo, kosila som ručnou kosou, sadila zeleninu, zbiera-

rala slivky a jablká, zavárali sme s mamou, s otcom som chodila do lesa na hríby či čistiť krmelce a tiež na poľovačky, keďže bol poľovník. Prešla som si tak všetkou prácou okolo chalupy už od detstva.

■ **Vtedy vám to asi išlo na nervy, či nie?**

Boli aj také obdobia, ale inak som mala chalupu vždy veľmi rada. A keď už v staršom veku rodičia nemali silu sa o chalupu starať, prevzala som ju a začala som ju postupne opravovať. Je z nepálenej tehly, takže rekonštrukcia si vyžadovala tradičné technológie, zisťovala som si všetky informácie, práve v tom čase začali za mnou ľudia chodiť po rady, ako som čo urobila, prečo som použila takú technológiu. Zaujímali sa, chceli vedieť presné postupy, zháňali informácie. Vtedy som si uvedomila, ako veľa chalupárov existuje, ale neexistuje žiadna relácia, žiadna poradňa.

■ **Tak ste takú navrhli?**

Napísala som námet, na vlastnú päsť som zohnala štáb, nakrútila epizódu a vede-

Foto: archív Kataríny Jesenskej

Katarína Jesenská chalupárci prakticky odmalička, a keď rekonštruovala chalupu po rodičoch, napadlo jej, že v televíziách chýba chalupárska relácia. Tak napísala námet, natočila prvé diely a relácia zaujala tak, že teraz sa vysiela už štyri roky

niu televízie sa to páčilo. Dohodli sme sa najskôr na zopár častiach, potom sa to tak rozbehlo, že v súčasnosti máme za sebou vyše 120 epizód. Keďže sme na viacerých kanáloch a vysielajú sa aj reprízy, ľudia sa ma pýtajú, kto bol včera ten pán, ktorý opravoval stoličky, no v tej chvíli neviem, ktorá časť v televízii práve išla. Diváci si prezerajú aj archív, denne nám píšú, či im nedáme kontakt na toho a toho remeselníka či chalupára. Keď je to epizóda stará napríklad tri roky, musíme vyhľadať kontakty a rozposielame ich. To je tiež súčasťou našej dennej práce.

■ Bola nejaká chalupa, ktorá vás špeciálne upútala?

Nie je to len o chalupe a výnimočnej architektúre, často sa mi páči, že natáčame s úžasnými majiteľmi, je tam skvelá atmosféra. Videli sme, samozrejme, aj nádherné a mnohokrát aj nákladne zrekonštruované chalupy, napríklad štyristoročný mlyn zrekonštruovaný neuveriteľným spôsobom, ešte teraz mám zimomriavky. Majiteľ na ňom robil vlastnými rukami denne. No aj nemenej zaujímavé domčeky, ktoré majú dušu, a majitelia do nich nemuseli toľko investovať. Nie je to vždy o peniazoch. Mám plno úžasných zážitkov, čo všetko ľudia dokážu vytvoriť.

„Ožili oblasti, ktoré už vymierali.“

■ Napríklad?

Veci, ktoré by boli pre niekoho na vyhodenie, sú schopní recyklovať tak, že vytvoria niečo úplne iné. Napríklad zo starého hrdzavého lešenia vyrobený hudobný nástroj, na ktorom chalupár hral. Alebo zo starých vidiel vyrobený stojan na uteráky či na fľaše s vínom, zo starého vodovodného kohútika zasa vyrobená lampa. Pri sledovaní takýchto ľudí si vždy uvedomujem, aký máme prebytok nových vecí, ako veľa nakupujeme, hoci by sme mohli recyklovať staršie, stačilo by porozmýšľať nad druhým životom toho, čo máme doma. Väčšina slovenských chalupárov je veľmi kreatívna a mnohí sú takí skromní, že keď sa opýtam, či toto naozaj vyrobil

Mgr. KATARÍNA JESENSKÁ (48)

Producentka, moderátorka.

Vyštudovala herectvo na Divadelnej fakulte VŠMU v Bratislave, desať rokov moderovala televízne relácie, je producentka a autorka relácie Na chalupe, ktorú vysiela TV JOJ.

Vlastní vzdelávaciu a produkčnú agentúru.

on, iba mávne rukou, že to ani nie je na ukazovanie.

■ Digitalizácia umožňuje robiť čoraz väčšiemu množstvu ľudí z domu. Bude chalupárčenie aj vďaka tomu napredovať, že mladí sa budú sťahovať z miest, lebo budú môcť pracovať odkiaľkoľvek?

Je evidentné, že ožili oblasti, ktoré už vymierali. Aj my sa snažíme, aby vidiek ožil, aby sa vrátili remeslá, ktoré sme si doteraz nevážili a remeselníci ich už nemali komu posunúť, tak zanikali. Vyhľadávam remeselníkov, snažím sa podchytiť a motivovať mladých šikovných ľudí a našťastie sa začína objavovať množstvo tých z mladších generácií, ktorí sa prichádzajú zaučiť k starším. V tomto som optimistka, a tak trochu považujem za svoju povinnosť šíriť to ďalej.

■ V minulosti sa stavali veľké panelákové sídliská, do ktorých sa sťahovalo aj vidiecke obyvateľstvo. Teraz sa potomkovia tých ľudí vracajú naspäť?

Je ich čoraz viac. A z času na čas natrafíme aj na takých, ktorí nemajú ani elektriku a ani ju nechcú, prípadne majú chalupu v takých extrémnych oblastiach, že elektriku nevedia dotiahnuť. Je ich minimum, ale sú takí.

■ Herec Matej Landl má takú chalupu...

U Maťa sme točili úplne prvú epizódu a bol to zážitok. Má dvestoročnú drevenicu na Kysuciach, kde sa ani nedostanete bežným autom. Nemajú elektriku, ale vôbec im to neprekáža, chodia tam veľmi radi, lebo si tam oddýchnu. Majú studničku, potôčik a to im stačí. To je to, čo ich baví a motivuje. Návrat k jednoduchosti.

Richard Filipko